

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/ky:	Marek Marcibál
Téma práce:	Jak je diskontován trest při sjednání dohody o vině a trestu?
Rozsah práce	168 146 znaků
Datum odevzdání práce:	30. 8. 2024
Vedoucí diplomové práce:	Doc. Mgr. Libor Dušek, Ph.D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Jakub Drápal, M.Phil., Ph.D.

1. Obsahová stránka

Po obsahové stránce diplomová práce obsahuje některé zajímavé postřehy, přičemž se zároveň věnuje dosud nepříliš probádanému tématu v ČR. Jako oponent nemohu pominout, že cíl práce je odlišný od tématu práce. Cíl práce se v mnohém zaměřuje na to, kdy se uzavírá dohoda o vině a trestu a jak se tento institut aplikuje. Téma – název – práce se však zaměřuje na výrazně více úzce vymezenou otázku, konkrétně jak je diskontován trest. Věřím, že pro tuto odlišnost existuje dobrý důvod a že výsledek práce byl projednán s vedoucím práce, ale přijde mi podstatné toto uvést, přičemž při obhajobě by se toto mělo vysvětlit.

Následně komentuji jednotlivé kapitoly. V první kapitole je pěkně rozebrán americký příklad, jen při rozebrání Spojeného království není diskutován rozdíl mezi guilty plea a plea bargaining, což jsou odlišné instituty a fungují odlišně. Guilty plea je něco výrazně odlišného z hlediska teorie – nejedná se o žádnou smlouvu diskutovanou v souvislosti s USA, což by mělo být diskutováno.

V druhé kapitole je obecně diskutována dohoda o vině a trestu. Zde bych měl kritickou poznámku, která se vztahuje jak k Tabulce 1, tak i k empirické části. Nejsem si jistý, zda SLT skutečně zachycují všechny dohody o vině a trestu. Zejména je třeba zaměřit se na kód 8 v SLT soudů („obžalobou → schválena dohoda o vině a trestu“). Pokud by bylo řízení zahájeno návrhem na potrestání a ne obžalobou a pak by skončilo schválením dohody o vině a trestu, je zaznamenáno dle kódu 8? Nejsem si jistý. Je možné, že naše data (a to pak jak obecné údaje v kapitole 2, tak v empirické části) jsou neúplná. Dále si nejsem jistý závěrem v této kapitole, že „přínos dohody sjednané v hlavním líčení je minimální“ (str. 18). Lze si vzpomenout na případy, kdy soud jen rok předčítal důkazy, tedy může být výrazně zjednodušeno hlavní líčení. Jako vedlejší poznámku pak uvádím, že by bylo zajímavé diskutovat, proč na Slovensku nebyl naplněn plán zákonodárce o DvT jako způsob vyřízení v 80 % případů (str. 19); je-li to zmíněno, bylo by dobré rozebrat i důvody, proč k tomu (ne)došlo. Obecně by kapitola 2 mohla být uzavřena závěrem.

Kapitola 3 pak představuje popis jednotlivých alternativních institutů. Hodilo by se diskutovat, kdy se má používat který institut a zda náhodou nemáme mnoho stejných institutů pro různé účely, aniž by bylo jasné, proč máme který + napsat závěr k této kapitole. Lehce to činí kapitola 4.4., ale ta je nesystematicky řazena do kapitoly o pohledu ekonomické analýzy práva, přičemž ale představuje shrnutí celé teoretické části. Takové shrnutí by ale zase mělo být rozsáhlejší, než kapitola 4.4.

Kapitola 4 diskutuje (zejména) zahraniční literaturu, kterou diskutuje do určité hloubky. Mám k ní spíše jednotlivé připomínky, např. proč studovat jen plea bargaining a ne guilty plea, či zda nemůže být problém s výzkumem Abramse, který říká, že empirie ukazuje jinam než teorie, že všechny alternativní tresty a pokuty považuje za tresty s hodnotou 0 (zda toto počítání všech alternativních trestů jako stejných nemůže ovlivnit výsledek analýzy). Také si nejsem jist tvrzením, že SZ v civil law countries jsou tak silně vázáni zásadou legality (str. 39). Nejsou prvky opportunity natolik velké, že toto už nelze říct? Itálie je v tomto extrémní případ legality, např. ČR je někde jinde. V podkapitole o SZ pak není jasně diskutována podstatná otázka toho, že v různých systémech mohou mít SZ různé motivace, které jsou definované i politickým nastavením systému – a jaký vliv na uzavírání dohod to může mít. Průběžně je zmiňována byrokratická podoba SZ, ale v takovém případě by bylo třeba toto doložit a představit, jaké incentivy tedy mají čeští státní zástupci, zda se nemohou lišit od těch

v jiných systémech, a co to znamená z hlediska užívání dohody o vině a trestu. Také není jasné, zda se diskutuje obecně pozice SZ nebo pozice českých SZ.

Empirická část se z mého pohledu snaží dělat příliš, ale nedělá to dostatečně do hloubky. Určitý problém mám již při představení dat, kdy diplomant uvádí, že „Vzhledem k základní jednotce pozorování může nastat situace, kdy bude na více řádcích datového souboru obsažen jeden SLT, jelikož jeden řádek obsahuje údaje o jedné skutkové podstatě trestného činu, pro jejíž naplnění byl pachatel odsouzen.“ (str. 50). Tato situace by neměla nastat v upraveném datasetu, se kterým měl diplomant pracovat, vždy se pracuje s osobo-případem (odsouzení jedné osoby v jedné věci), nikoli se skutkovými podstatami trestného činu. Myslím, že toto pak způsobuje problém při interpretaci výsledků (případem není právní kvalifikace, ale pachatel v konkrétní spisové značce – str. 55). Některé věci pak nejsou jasné – možná jsem to někde přehlédl, ale odkud pramení počet státních zástupců na okrese? A byly zohledněny stáže, rodičovské apod.? Jedná se o vytíženost za rok, měsíc nebo za celé období? Tyto údaje jsem vůbec nezaznamenal.

K analýze je pak třeba uvést, že není dobré vyvozovat závěry z deskriptivních statistik. Proč by měli být SZ např. méně nakloněni uzavírat DvT s recidivisty (str. 56), když se za dohody častěji chodí do vězení – srov. Tabulka 4? Naopak tyto skutečnosti by měly být testované v pokročilejších modelech, ale např. v Modelu 1 chybí proměnná týkající se trestní minulosti.

Stejně tak ohledně trestů (část 6.3) není na místě vyvozovat jakékoli závěry z deskriptivní statistiky trestů uložených prostřednictvím DvT a bez DvT, na základě deskriptivních statistik nelze „pozorovat efekt dohody o vině a trestu“, jak to diplomant uvádí (str. 67). Problematické jsou pak i předložené grafy – v Grafu 6 se plotuje nezávisle na sobě délka POTOS a výměra zkušební doby, ale to je nestandardní, jedná se o kombinaci trestu. V Grafu 7 to zas vypadá, že jsou běžně ukládané tresty delší, než je horní hranice trestní sazby (např. v pravém grafu tresty ve výměře 30-50 měsíců u trestných činů s horní hranicí do 24 měsíců; v těchto případech je tedy někde chyba v analýze dat). K použití hranic bych měl pak obecnou poznámku, že bych doporučoval používání dolních hranic a ne horních, dolní ovlivňují uložené tresty více, než horní.

Obecně si cením snahy realizovat empirický výzkum, ale je zároveň potřeba poukázat i na některé nedostatky analýzy či interpretace, zejména z hlediska oponenta. I vzhledem k těmto

nedostatkům si nejsem jistý, zda by práce měla formulovat normativní doporučení, jak tak činí v závěrečné kapitole.

2. Formální stránka

Po formální stránce má práce menší nedostatky, např. citace článků skrze ResearchGate, seznam použité literatury není jasně oddělen na knihy a články, byť jsou seřazeny abecedně odlišně, podobně zvláštní je citace blogového příspěvku z Právního prostoru Jiřího Muláka, když stejný autor napsal na podobné téma knihu (kterou ale diplomant také cituje). Práce není někdy plně čtivé a některé myšlenky na sebe plně nenasazují (např. otázka veřejné obhajoby na str. 36 na předchozí diskusi statistik). Nedostatek závěrů a nevhodného rozčlenění kapitol jsem zmínil výše. Práce je plně dílem autora, plagiátorství nebylo identifikováno.

Obecně tedy práci považuji za zajímavý pokus o akademickou práci, která ale bohužel jde v v některých ohledech příliš doširoka a nerozebírá teorii či praxi do dostatečné hloubky.

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou 2. Otázky neformuluji, navrhuji, aby se diplomant vyjádřil k některým z témat zmíněných v obsahové stránce.

Otázka/y	V části k obsahové stránce.
Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	2

V Leidenu dne 3. září 2024

Jakub Drápal